

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 20.07.1981, sp. zn. Tzv 12/81, ECLI:CZ:NS:1981:TZV.12.1981.1

Číslo: 44/1982

Právní věta: III. Jednočinný souběh trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. s trestným činem násilí vůči nadřízenému podle § 279 odst. 1 písm. b) tr. zák. je možný.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 20.07.1981

Spisová značka: Tzv 12/81

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Násilí vůči nadřízenému, Neuposlechnutí rozkazu, Souběh

Předpisy: 140/1961 Sb. § 273 odst. 1
§ 279 odst. 1 písm. b

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 44/1982 sb. rozh.

III. Jednočinný souběh trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. s trestným činem násilí vůči nadřízenému podle § 279 odst. 1 písm. b) tr. zák. je možný.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR z 20. 7. 1981 sp. zn. [Tzv 12/81.](#))

Nejvyšší soud ČSSR v řízení o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr národní obrany ČSSR v neprospěch odsouzeného, shledal, že pravomocným rozsudkem vojenského obvodového soudu byl porušen zákon ve prospěch obžalovaného voj. M. D. v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř., § 277 odst. 1 písm. a) tr. zák. a § 277 odst. 2 písm. d) tr. zák. Napadený rozsudek byl zrušen a vojenskému obvodovému soudu bylo přikázáno, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem vojenského obvodového soudu byl voj. M. D. uznán vinným: 1. trestným činem neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. v jednočinném souběhu s trestným činem urážky mezi vojáky podle § 277 odst. 1 písm. a) tr. zák., protože dne 16. 11. 1980 kolem 16.00 hod. před restaurací v obci V. neuposlechl rozkaz svého nadřízeného por. S., který mu nařídil, aby odešel na

ubytovnu, přičemž obžalovaný tohoto důstojníka napadl tak, že mu kroutil ruku, a v dalším násilném jednání mu muselo být zabráněno přítomnými vojáky; 2. trestným činem urážky mezi vojáky podle § 277 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c), d) tr. zák., protože dne 16. 11. 1980 kolem 19.30 hod. na ubytovně jednotky v JZD V. po předchozí rozepři bodl kapesním nožem svob. z. F. L. a tímto jednáním mu způsobil bodné rány pronikající do dutiny břišní, levé bederní krajiny, levé gluteální krajiny a řeznou ránu druhého prstu levé ruky, přičemž pro toto zranění byl svob. L. hospitalizován v OÚNZ od 16. 11. 1980 do 3. 12. 1980 a potom měl ještě úlevy ve výkonu vojenské služby až do 16. 12. 1980. Za to byl obžalovaný odsouzen podle § 277 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 26 měsíců nepodmíněně s tím, že pro účely výkonu tohoto trestu byl zařazen do první nápravně výchovné skupiny. Dále mu byl podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. uložen trest propadnutí kapesního nože. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázal soud poškozeného svob. L. s jeho nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto pravomocnému rozsudku podal ministr národní obrany ČSSR ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného. Vytýkal vojenskému obvodovému soudu, že ve skutku uvedeném v bodě 1. výroku o vině nevyhodnotil po právní stránce skutečnost, že obžalovaný potom, co dostal od svého velitele příkaz vrátit se na ubytovnu, podnikl na tohoto svého přímého nadřízeného aktivní fyzický útok, který nutno posuzovat jako formu odvety podřízeného vůči nadřízenému za to, že tento nadřízený oprávněně jednal v zájmu zachování pořádku v souladu se svými vojenskými povinnostmi.

Stížnost dále vytýkala, že ani při hodnocení skutku uvedeného v bodě 2. výroku o vině nepostupoval soud v souladu s ustanovením § 2 odst. 5 tr. ř., když blíže nezjišťoval rozsah, charakter a možné následky zranění, které obviněný způsobil poškozenému svob. L., a když důkazy, které měl k dispozici, nemohly postačit k jednoznačnému závěru, že došlo jen k ublížení na zdraví a že je nutno kvalifikovat toto trestné jednání jen podle ustanovení § 277 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zák.

Nejvyšší soud ČSSR přezkoumal v rozsahu ustanovení § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen v obou případech.

Vojenský obvodový soud posoudil skutek v bodě 1. jako trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. v jednočinném souběhu s trestným činem urážky mezi vojáky podle § 277 odst. 1 písm. a) tr. zák., ale přitom pominul a po právní stránce vůbec nevyhodnotil tu skutečnost, že násilné a urážlivé jednání obviněného mělo povahu odvety vůči nadřízenému veliteli za to, že tento velitel plnil své vojenské povinnosti k zajištění pořádku a kázně. Obviněný užil násilí vůči nadřízenému pro výkon jeho vojenských povinností. Toto jednání vykazuje vedle znaků skutkové podstaty trestného činu podle § 273 odst. 1 tr. zák. i všechny zákonné znaky trestného činu násilí vůči nadřízenému podle § 279 odst. 1 písm. b) tr. zák., který je k trestnému činu urážky mezi vojáky podle § 277 odst. 1 písm. a) tr. zák., jímž soud uznal obžalovaného vinným, v poměru speciality. Okolnost, že násilí a urážlivý útok vůči představenému byl veden pro výkon jeho vojenských povinností, je specifickým znakem skutkové podstaty trestného činu podle § 279 tr. zák. Z toho vyplývá, že souběh dvou posledně uvedených trestných činů je vyloučen. To mělo vést vojenský obvodový soud k tomu, aby při právním hodnocení uvedeného skutku dal přednost kvalifikaci podle speciálního zákonného ustanovení a uznal obžalovaného vinným, v souběhu s trestným činem neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák., trestným činem násilí vůči nadřízenému podle § 279 odst. 1 písm. b) tr. zák. a nikoliv trestným činem urážky mezi vojáky podle § 277 odst. 1 písm. c) tr. zák.

Pokud jde o skutek uvedený v bodě 2. výroku o vině, nepodařilo se zde soudu prvního stupně na základě důkazů, které měl k dispozici z přípravného řízení, zjistit povahu zranění svob. L., které utrpěl na základě bodných ran. Přestože zranění bylo v původním lékařském nálezu označeno jako těžké, soud při svém rozhodování vzhledem k době nemocničního ošetřování poškozeného i době

poskytovaných mu úlev ve výkonu služby vycházel z toho, že u svob. L. došlo jen k ublížení na zdraví a nezkoumal, zda nedošlo o těžkou újmu na zdraví. Přitom soud v odůvodnění rozsudku blíže neosvětlil, z jakých zjištění a důkazů v tomto směru vycházel. Nedocenil ani závažnost záměrného útoku obviněného otevřeným nožem vedeného z bezprostřední blízkosti a dokonce mířenými ranami do oblasti těla, kde jsou umístěny důležité orgány pro život člověka. Neměl dostatek podkladů k tomu, aby mohl učinit jednoznačný závěr o povaze zranění svob. L. v tom smyslu, že u něho došlo jen k ublížení na zdraví a že je tedy nutno trestné jednání obviněného kvalifikovat podle § 277 odst. 2 písm. d) tr. zák. K lékařským zprávám, které měl k dispozici již z přípravného řízení, si měl zajistit ještě další posouzení uvedeného zranění, aby mohl objektivně zhodnotit, zda šlo jen o ublížení na zdraví nebo o způsobení těžké újmy na zdraví. Měl si vyžádat aspoň chorobopis zraněného, případně vyslechnout ošetřujícího lékaře anebo přímo vyžádat posudek znalců z oboru soudního lékařství k posouzení intenzity a závažnosti zranění svob. L. i hlediska případného ohrožení životně důležitých orgánů jeho těla.

I tak na základě důkazů, které měl obvodový soud k dispozici, bylo možno vyhodnotit z povahy a síly útoku obviněného, četnosti zasazených a také z toho, že jednotlivé rány následovaly i s určitým časovým odstupem, přičemž útoku předcházelo opakované vyhrožování obviněného otevřeným nožem, že někoho podřeže a s přihlédnutím i k jeho dodatečnému vyjadřování před ostatními vojáky o způsobu vytahování nože z rány, že v daném případě šlo o velmi nebezpečné úmyslné jednání, které vážně ohrožovalo zdraví, popř. i život napadeného. Z provedeného dokazování také vyplývá, že obviněný věděl, že svým jednáním může napadenému způsobit i těžkou újmu na zdraví, tím spíše, že k tomu směřovaly i jeho předchozí vyhrůžky a že s takovým následkem byl srozuměn. Bylo třeba došetřit, zda zranění poškozeného svob. L., podle původního lékařského nálezu označené jako těžké, mělo povahu těžké újmy na zdraví nebo jen ublížení na zdraví. Povaha zranění je rozhodující v tom, zda se obviněný vůči svob. L. dopustil v souběhu s trestným činem urážky mezi vojáky podle § 277 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c) tr. zák. dokonání trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák., pokud by jako následek byla prokázána těžká újma na zdraví, nebo jen pokusu tohoto trestného činu podle § 8 odst. 1, § 222 odst. 1 tr. zák., došlo-li jen k ublížení na zdraví.

Trestné jednání, které je spácháno jedním skutkem, ale směřuje proti více zákonem chráněným zájmům, musí být posuzováno podle všech zákonných ustanovení, jejichž znaky naplňuje. Tato zásada má obecnou platnost, pokud ovšem nejde o případ vyloučení jednočinného souběhu. V daném případě tato výjimka nepřichází v úvahu. Proto nemůže obstát kvalifikace, které použil vojenský obvodový soud při právním hodnocení zažalovaného skutku, když uznal obžalovaného vinným jen trestným činem urážky mezi vojáky podle § 277 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c), d) tr. zák., i když užil uvedené kvalifikační okolnosti podle písm. d) citovaného zákonného ustanovení. Použití této složené skutkové podstaty by přicházelo v úvahu, jen kdyby obě základní skutkové podstaty, které by měla nahrazovat, v ní byly společně všemi svými zákonnými znaky obsaženy. Z hlediska trestných činů § 277 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c), d) tr. zák. a § 222 odst. 1 tr. zák. však tomu tak není. Zatímco ustanovení § 277 odst. 2 písm. d) tr. zák. předpokládá následek v ublížení na zdraví, je ve skutkové podstatě trestného činu podle § 222 odst. 1 tr. zák. následkem způsobením těžké újmy na zdraví. Proto také uvedené trestné činy nemohou být k sobě v poměru speciality a není vyloučen jejich jednočinný souběh. Vyjádření povahy a společenské nebezpečnosti zažalovaného skutku, který vykazuje všechny zákonné znaky jednak trestného činu urážky mezi vojáky podle § 277 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c) tr. zák., jednak trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák., event. pokusu tohoto trestného činu podle § 8 odst. 1, § 222 odst. 1 tr. zák. vyžaduje, aby byl posuzován podle obou těchto zákonných ustanovení.

Jen taková kvalifikace zažalovaného skutku vyjadřuje odpovídající stupeň společenské nebezpečnosti spáchaných trestných činů, který soud prvního stupně nedocenil, a proto neopodstatněně zvýhodnil obžalovaného, když mu ukládal trest odnětí svobody v rámci trestní sazby podle § 277 odst. 2 tr. zák.

v rozsahu jednoho roku až pěti let místo v rozsahu dvou až osmi let.